

TOPLUMSAL SINIFLAR VE SINIF ÇATIŞMASI (*)

Yazan : **Karl MARX**

Çeviren : **Dr. Özer OZANKAYA**

Herbirinin gelir kaynağı sırasıyla ücret, kâr ve toprak kirası olan işçiler, sermaye sahipleri ve toprak sahipleri, veya başka bir deyişle ücretli işçiler, sermayedarlar ve toprak sahipleri, kapitalist üretim biçimi üzerine kurulu olan modern toplumdaki üç büyük sınıfı meydana getirirler.

Modern toplumun iktisadi yapısının en yüksek ve en klâsik gelişimine tartışma götürmez örnek İngiltere'dir. Fakat burada bile sınıf yapısı arınmış bir biçimde ortaya çıkmamaktadır. Ara ve geçici tabakalar burada bile şehirlerden çok kırsal yerlerde sınıflararası sınırları belirsizleştirmektedir. Bununla birlikte bu, bizim yapmak istediğimiz çözümleme bakımından hiç bir önem taşımamaktadır. Sürekli eğilimin, yani kapitalist üretim biçimindeki gelişme kanununun, üretim araçlarını emekten gittikçe daha çok ayırmak ve dağınmak üretim araçlarını gittikçe daha geniş yığınlar

---

(*) Bu yazı Karl Marx'ın toplumbilim ve toplum felsefesi ile ilgili yazılarının kısa bir derlemesi olan **Karl Marx, Selected Writings in Sociology and Social Philosophy** (Derl.: T. B. Bottomore and M. Rubel, C. A. Watts, 1956, ss. 186-209) adlı kitaptan dilimize çevrilmiştir. Bu yazıda kullanılmakta olan kısaltmaların karşılıkları sırasıyla şunlardır :

- Capital VA : **Volksausgabe of Capital.**
KHR : «Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie. Einleitung» in **Deutsch - Französische Jahrbücher**, February, 1844.
CM : **Communist Manifesto.**
PP : **Poverty of Philosophy.**
MEGA : **Marx - Engels Gesamtausgabe.**
TM : **Theorien über den Mehrwert.**
NYDT : **New York Daily Tribune.**
MK : «Die moralisierende Kritik und die kritisierende Moral. Beitrag zur Deutschen Kulturgeschichte. Gegen Carl Heinzen», in **Deutscher - Brüsseler Zeitung**, 28 October - 25 November, 1847.

içinde toplamak, böylece de emeği ücretli-emek, üretim araçlarını da sermaye haline dönüştürmek yönünde olduğunu görmüştük. Bu eğilimin başka bir alandaki benzeri ise, toprak mülkiyetinin sermaye ve emekten bağımsız olarak ayrılması veya bütün toprak mülkiyetinin, kapitalist üretim biçimine uygun bir biçim almasıdır.

Cevaplanması gereken ilk soru. «Bir sınıfı meydana getiren şey nedir?» sorusudur. Bu sorunun cevabı, başka bir sorunun cevaplanmasıyla bulunabilir: Ücretli işçileri, sermayedarları ve toprak sahiplerini üç büyük toplumsal sınıf haline getiren şey nedir?

İlk bakışta herbirinin gelirleri ve gelir kaynaklarının ayrı olması, sınıfları meydana getiren neden olarak görülebilir. Sınıflar, her birinin bileşkenleri, yani bireysel üyeleri, sırasıyla ücret, kâr ve toprak kirasından, başka bir deyişle kol güçlerini, sermayelerini ve toprak mülklerini kullanarak, yaşayan üç büyük toplumsal gruptur

Bununla birlikte, bu bakış açısından alındığında, doktorlar ve devlet memurları da iki ayrı sınıf meydana getirirler; çünkü iki ayrı toplumsal gruba mensupturlar ve her bir grubun kendi üyelerinin gelirleri aynı kaynaktan gelmektedir. Aynı şey toplumsal işbölümünün, sermayedarlar ve toprak sahipleri arasında da doğruduğu sayısız çıkar ve mevki ayrılıkları bakımından da doğrudur; örneğin toprak sahipleri, bağ, çiftlik, orman, maden ve balık-alanı ... sahipleri arasında bölünmüştür.

Capital III VA (III/2), ss. 941-2.

Almanya için ütopyk bir rüya olan şey, radikal bir devrim, *insanın evrensel kurtuluşu* değildir; binanın sütunlarını ayakta bırakan kısmı, yani yalnız siyasal yanlı bir devrimdir. Kısmi, yalnız siyasal yanlı bir devrimin temeli nedir? Sadece şu: sivil toplumun bir parçası kendini kurtarır ve hakîm bir mevki elde eder; belli bir sınıf, *özel durumundan* hareketle, toplumun genel kurtuluşu için teşebbüse geçer. Bu sınıf bütün toplumu kurtarır, yalnız şu şartla: toplumun tümü bu sınıfla aynı durumdaysa; örneğin para veya kültüre sahipse veya bunları elde edebilirse.

Sivil toplumda hiç bir sınıf, kendi içinde ve kütlelerde bir coşku ânı yaratarak, bu ân içinde genel olarak toplumla birlikte çalışıp ona karışmadıkça, kendisini bu toplumla özdeşleştirip onun *genel temsilcisi* olarak kabul etmedikçe yukarıda belirtilen rolü oynayamaz. Böyle bir sınıfın amaçları ve çıkarları, gerçekten toplum-

sal başı ve kalbi haline geldiği toplumun bütününün amaç ve çıkarları olmalıdır. Bu özel sınıf yalnız genel çıkarlarla adına üstünlük iddiasında bulunabilir. Bu kurtarıcı mevkiyi ve toplumun bütün alanlarının siyasal yönetimi elde edebilmek için, sınıfın kendi gücünün devrimci enerjisi ve bilinci yeterli değildir. Bir *halk deyişiyle sivil toplumdaki belli bir sınıfın kurtuluşu* hareketinin üst-üste çakışması ve *bir sınıfın bütün toplumu temsil etmesi için, başka bir sınıfın toplumun bütün kötülüklerini üstünde toplaması, kurtuluşa karşı genel engeli ve sınırlaması üzerinde taşınması ve onu temsil etmesi gerekir.* Belli bir toplumsal alan, bütün toplumun *en belirgin cinayeti* sayılmak, öyle ki bu alandan kurtuluş, genel bir kurtuluş, genel bir kurtuluş gibi görünmelidir. Bir sınıfın *tam anlamıyla* kurtarıcı sınıf olması için, başka bir sınıfın açıkça baskıcı olması esastır. Fransada asiller ve din adamlarının olumsuz anlamı, onların yanında ve onlara karşı olan burjuvazi sınıfının olumlu anlamını doğurmuştur.

Fakat Almanya'da her sınıf, onu toplumun olumsuz temsilcisi yapacak mantık, görüş derinliği, cesaret ve açıklıktan yoksundur. Bundan başka hiçbir sınıfta, kendisini geçici ân için bile toplumsal düşünüşle özdeşirecek *ruh cömertliği*, maddi gücü siyasal güce dönüştürecek deha ve rakibine *ben hiçbirşey değilim ve ben hiçbirşey olmaliyim* diyebilecek devrimci cesaret yoktur. Alman ahlâkının ve şerefının özü, bireylerde olduğu gibi sınıflarda da, kendi darlığını açıkça gösteren ve başkalarının da göstermesine müsaade eden *mütevazi bir bencilliktir.* Bu yüzden Alman toplumunun değişik alanları arasındaki ilişki dramatik değil, epiktir. Bu alanların her biri, kendisine baskı yapıldığı andan itibaren değil, şartlar, kendisinin hiçbir eylemi olmadan, baskı altına alabileceği yeni bir alan yarattığı andan itibaren, kendi durumunun farkında olmağa ve başkalarının yanında kendisine bir yer yapmağa başlamaktadır. *Alman orta sınıfının ahlâk duygusu* bile, bütün öbür sınıfların dar ve sınırlı basitliğinin temsilcisi olmak bilincinden başka bir temele dayalı değildir. Bundan dolayı tahtlarına *mal à propos* çıkanlar yalnız Alman kralları değildir; sivil toplumun her alanı zafere ulaşmadan önce bir yenilgiye uğramaktadır; karşısına çıkan engeli yıkmadan önce, kendi engelini kendisi dikmektedir; görüşlerinin cömertliğini göstermeden darlığını göstermekte, böylece önemli bir rol oynama yolundaki her fırsat, daha tam olarak ortaya çıkmadan yitmekte, ve her sınıf kendinden yukardaki sınıfla tam mücadeleye başladığı anda, kendi altındaki sınıfla da bir mücadele içine girmiş olmaktadır. Bu yüzden proletarya burjuvaziyle müca-

delesine daha henüz başlarken, prensler kralla, bürokrasi asillerle, burjuvazide bunların hepsiyle çatışma halinde bulunmaktadır. Orta sınıf, toplumsal şartların gelişmesinden önce kendi görüşünden kurtulmayı düşünmeği bile cesaret edememekte ve siyasal kuramdaki ilerlemeler bu görüşlerin çoktan eskidiğini, ya da en azından tartışma götürdüğünü göstermektedir.

Fransa'da her şey olmayı arzu etmek için bir şey olmak yetmektedir. Oysa Almanya'da önce herşeyi reddetmeden hiçkimse- nin hiçbirşey olmaya hakkı yoktur. Fransa'da kısmi kurtuluş tam kurtuluş için bir temeldir. Almanya'da tam kurtuluş, herhangi bir kısmi kurtuluşun *vazgeçilmez şartıdır*. Tam özgürlüğü doğuracak olan şey, Fransa'da yavaş bir kurtuluşun gerçekten var olması, Almanya'da ise bunun imkânsız olmasıdır. Fransa'da her sınıf *siyasal bakımdan ülkücüdür* ve kendisini herşeyden önce, belli bir sınıf olarak değil toplumun genel ihtiyaçlarının temsilcisi olarak görür. Bundan dolayı *kurtarıcı rolü*, değişik sınıflara başarıyla geçebilir; ta ki toplumsal özgürlüğü sağlayan, insan toplumu tarafından yaratılmış olmakla birlikte insanın dışında bulunan bazı şartları artık taşımayan, fakat insan hayatının bütün şartlarını toplumsal özgürlük temeli üzerine örgütliyen bir sınıfa geçinceye kadar. Buna karşılık entellektüel hayatı ne kadar az pratik ise, pratik hayatı da o kadar az entellektüel olan Almanya'da sivil toplumun hiçbir sınıfı, *içinde bulunduğu durum*, maddi zorunluluk, ve *biz-zat kendi zincirleri* tarafından zorlanmadıkça genel kurtuluş ihtiyacını ne duyar, ne de bunu başarabileceğine güvenir.

Öyleyse Almanya'da kurtuluş için gerçek bir imkân nerede vardır?

Cevabımız şudur: *radikal zincirleri* olan, sivil toplumun içinde bir sınıf olan, fakat sivil toplumun bir sınıfı olmıyan, bütün sınıfların çözümlmesini anlatan, acıları evrensel olduğu için evrensel nitelik taşıyan bir toplum alanı olan ve kendisine yapılan *haksızlık özel* olmayıp *genel bir haksızlık* olduğu için yalnız kendisi bakımından bir kurtuluş arkasında koşmıyan bir sınıf kurulmalıdır. *Geleneksel* bir statü değil, yalnız *insanca* bir statü istiyen, Alman siyasal düzeninin bazı sonuçlarına değil, bütün varsayımlarına karşı olan ve nihayet kendisini bütün öbür alanlardan kurtarmadıkça kurtulmasına imkân olmıyan, kısacası insanlığın toptan kaybı demek olan ve ancak *insanlığın toptan kurtulması* halinde kendisini kurtarabilecek olan bir toplum alanı teşekkül etmelidir. Toplumun bu çözülüşü, özel bir sınıf olarak, *proletaryadır*.

Almanya'da proletarya, sanayi hareketinin bir sonucu olarak biçimlenmeye daha henüz başlamaktadır. Çünkü proletaryayı meydana getiren şey *tabii olarak var olan* fakirlik değil, *sun'i olarak meydana getirilen fakirliktir*; toplumun ağırlığı altında mekanik olarak ezilen halk kitleleri değil, fakat toplumun *çözülmesinden* ve herşeyden çok orta sınıfın *çözülmesinden* meydana gelen halk kütleleridir. Ancak söylemeye gerek bile yoktur ki, proletaryanın sayısı, tabii fakirliğin ve Töton-Hristiyan köleliğinin kurbanlarıyla da artmaktadır.

Proletarya, *mevcut toplumsal düzenin çözülüşünü* ilân ettiğinde, yalnızca *kendi varlığının sırrını* açıklamış olur, çünkü kendisi bu düzenin *etkin çözülüşünü* teşkil etmektedir. Proletarya *özel mülkiyetin reddedilmesini* istediğinde toplumun proletarya için ilke yaptığı ve proletaryanın da istemiye istemiye toplumun olumsuz bir sonucu olarak taşıdığı şeyi *toplum için bir ülke* yapmaktadır sadece. Böylece proleter, ortaya çıkmakta olan yeni dünya içinde, bugünkü dünyada halka *kendi halkı*, veya bir ata *kendi atı* diyen *Alman kralıyla* aynı haklara sahip olmaktadır. Halkı kendi özel mülkü saymakla kral, sadece özel mülkün sahibinin kendisini olduğunu belirtmiş olmaktadır.

Felsefe nasıl *maddi silâhlarını* proletaryada buluyorsa, proletarya da *entellektüel silâhlarını* felsefede bulur. Ve bir defa düşünce şimşegi halkın bu bâkir toprağının derinliklerine işledi mi, Almanlar kendilerini kurtaracak ve insan olacaklardır.

Bu sonuçları özetliyelim: Almanyanın *fiilen* kurtulması yalnız, insanın insan için en yüksek varlık olduğunu söyleyen kuramın bakış açısı benimsendiği takdirde mümkündür. Almanya *Orta Çağlara* karşı kazandığı kısmi zaferlerden de kendisini kurtarmadıkça, *Orta Çağlardan* kurtulamıyacaktır. Almanya'da *her türlü* kölelik yıkılmadıkça, köleliğin *hiçbir* türü ortadan kaldırılamaz. Herşeyi inceden inceye öğrenmek isteyen Almanya, ancak düzeni toptan yıkan bir devrim yapabilir. *Almanya'nın kurtuluşu insanın kurtuluşu olacaktır*. Felsefe bu kurtuluşun *başı*, proletarya da *kalbi*dir. Felsefe ancak ve ancak proletaryanın ortadan kalkmasıyla gerçekleşebilir; proletarya ise ancak ve ancak felsefenin gerçekleşmesiyle ortadan kalkabilir.

KHR (1844) MEGA I/1/1, ss. 617-621.

Proletarya değişik gelişme aşamalarından geçer. Doğusuyla birlikte burjuvaziyle mücadelesi başlar. Başlangıçta mücadeleyi bireysel işçiler, sonra bir fabrikanın işçileri, sonra da bir mesleğin

bir yerdeki mensupları, kendilerini doğrudan doğruya sömüren bireysel burjuvalara karşı yürütürler. Hücumlarını burjuva üretim şartlarına değil, bizzat üretim âletlerine yöneltirler; kendi emekleriyle rekabet eden ithal mallarını tahrip edip, makineleri parçalar, fabrikaları yakar, Orta Çağların artık yok olmuş işçi statüsünü güç yoluyla yeniden kurmak isterler.

Bu aşamada emekçiler hâlâ bütün ülkeye dağılmış ve karşılıklı rekabetleriyle kendi içinde bölünmüş tutarsız bir küttedir. Herüzere birleşmiş olsalar bile bu onların kendi aktif birleşmelerinin değil, kendi siyasal amaçlarına ulaşmak için bütün proletaryayı harekete geçirmek zorunda olan ve daha bir süre için buna muktedir bulunan burjuvazinin birleşmesinin bir sonucudur. Bundan dolayı bu aşamada proleterler kendi düşmanlarıyla değil, düşmanlarının düşmanlarıyla, yani mutlak monarşinin kalıntıları, toprak sahipleri, sanayi dışı burjuvazi ve küçük burjuvaziyle döğüşmektedirler. Böylece bütün tarihi hareket burjuvazinin ellerinde toplanmaktadır; bu şartlarda kazanılan her zafere burjuvazi için kazanılmış bir zaferdir.

Fakat sanayinin gelişmesiyle birlikte proletarya yalnız sayıca artmakla kalmaz; daha büyük kütleler içinde birleşir, gücü artar ve bu gücü daha çok duyar. Proletarya tabakaları içindeki türlü çıkarlar ve hayat şartları makinelerin her türlü kol işi farklılıklarını ortadan kaldırmasıyla gittikçe daha çok eşitleşir ve ücretleri hemen her yerde aynı düşük düzeye indirmesiyle oranlı olarak Burjuvalar arasında artan rekabet ve bundan doğan ticari bunalımlar işçi ücretlerini gittikçe daha çok değişmelere maruz bırakırlar. Her zaman daha büyük bir hızla gelişen makinelerdeki durmayan düzelmeler işçilerin hayatını gittikçe daha güvensiz kılar; bireysel işçilerle bireysel burjuvalar arasındaki çatışmalar gittikçe daha çok iki sınıf arasındaki çatışmalar niteliğini alır. Bundan sonra işçiler burjuvalara karşı birlikler (sendikalar) kurmağa başlarlar; ücretleri yüksek tutmak için birlikte hareket ederler; bu arız: isyanlara önceden hazırlıklı olmak için sürekli dernekler kurarlar. Şurada, burada mücadele ayaklanma biçimini alır.

Arada bir işçiler galip gelirler, ama yalnız geçici bir zaman için. Kavgalarının gerçek meyvesi kısa süreli sonuçlarda değil, fakat işçilerin durmadan genişliyen birliklerinde yatmaktadır. Modern sanayinin yarattığı ve değişik yerlerdeki işçileri biribirleriyle temasa getiren ileri haberleşme araçları bu birleşmeye yardım etmektedir. Hepsi de aynı özellikle olan bir çok yersel mücadele-

leri, sınıflararası tek bir ulusal mücadele içinde birleştirmek için işte bu haberleşmeye ihtiyaç vardı. Fakat her sınıf kavgası siyasal bir kavgadır. Çok kötü yollara sahip olan Orta Çağ şehirlerini elde etmek için yüzyıllarca beklemek zorunda kaldıkları bu birliği modern proleterler, demiryolları sayesinde, bir kaç yılda elde etmektedirler.

Proleterlerin böylece bir sınıf ve dolayısıyla bir siyasal parti halinde örgütlenmeleri, bizzat işçiler arasındaki rekabetler yüzünden sürekli olarak aksamaktadır. Fakat sonunda daha güçlü, daha dayanıklı ve daha muktedir olarak yine ayağa kalkmaktadır. Bizzat burjuvazi içindeki bölünmelerden yararlanarak, işçilerin özel çıkarlarının yasalarla tanınmasını sağlamaktadır. İngiltere'de On Sanat Kanunu bu yolla çıkarılmıştır.

Sonuç olarak eski toplumun sınıfları arasındaki çatışmalar, proletaryanın gelişme sürecini birçok bakımlardan ilerletmektedir. Burjuvazi kendisini sürekli bir savaş içinde bulmaktadır. Önce aristokrasi ile; sonra bizzat burjuvazinin çıkarları sanayinin gelişmesiyle çelişen kesimleriyle; her zaman için de yabancı devletlerin burjuvaziyle. Bütün bu savaşlarda burjuvazi proleteriyaya başvurmak, onun yardımını istemek ve böylece onu siyaset alanına sürüklemek zorunda kalmaktadır. Bu yüzden bizzat burjuvazi proletarya'ya kendine özgü siyasal ve genel eğitim öğelerini sağlamakta, başka bir deyişle proleteriyaya burjuvaziyle savaşması için silâh vermektedir.

Bundan başka, daha önce de gördüğümüz gibi, yönetici sınıfların geniş kesimleri sanayinin ilerlemesiyle proletaryaya katılmakta veya en azından varlık şartları tehdit edilmektedir. Bunlarda proletaryaya taze aydınlanma ve ilerleme öğeleri sağlamaktadır.

Nihayet sınıf kavgası karar saatine yaklaştığı zamanlarda, yönetici sınıf içinde, daha doğrusu eski toplumun her kesiminde süregelen çözülme öylesine şiddetli, göz kamaştırıcı bir güç kazanır ki, yönetici sınıfın küçük bir kesimi sınıfından kopar ve devrimci sınıfa, yani geleceği ellerinde tutan sınıfa katılır. Bundan dolayı nasıl daha önceki bir dönemde asillerin bir kesimi burjuvaziye katıldıysa, şimdi de burjuvazinin bir kesimi, ve özellikle kendilerini tarihi hareketi bir bütün olarak kuramsal açıdan anlayacak seviyeye yükselmiş olan burjuva ideologların bir kesimi proletaryaya katılmaktadır.

Geniş çaplı sanayi, biribirini tanımayan çok kimseyi bir yerde toplamaktadır. Rekabet onların çıkarlarını bölmektedir. Fakat işveren karşısında ortak çıkarlarını teşkil eden ücretlerin düşmesini önlemek isteği onların aynı direnme düşüncesi, yani birleşme düşüncesi etrafında yeniden bir araya getirmektedir. Görüldüğü gibi birleşme daima çifte amaçlıdır: kendi aralarında rekabete son vermek ve kapitalist ile bir bütün olarak rekabet edebilecek duruma gelmek amacı. Direnmedeki ilk amaç ücretlerin düşmesini önlemek idiyse de, sermayedarlar baskı tedbirleri almak amacıyla birleştikleri ölçüde, başlangıçta münferit olan işçi birleşmeleri gruplar halinde örgütlenmeğe başlar ve sermayedarların birleşmesi karşısında işçi birleşmelerinin devam ettirilmesi ücretlerin arttırılmasından daha önemli olur. Bu öylesine doğrudur ki İngiliz iktisatçıları, yalnız ücretleri savunmak için kurulduğunu düşündükleri birlikleri lehinde işçilerin ücretlerinin önemli bir kısmını feda ettiklerini görmekten büyük bir şaşkınlığa düşmüşlerdir. Bu kavgada —gerçek bir iç savaş— gelecekteki bir savaşın bütün öğeleri bir araya gelmekte ve gelişmektedir. Bir defa bu noktaya geldikten sonra birlikler siyasal bir nitelik kazanırlar.

Ekonomik şartlar önce insan kütlelerini işçilere dönüştürmüştü. Sermayenin hâkimiyeti önce bu sınıfın ortak durumunu ve ortak çıkarlarını yarattı. Böylece bu kütle sermaye karşısında çoktan bir sınıf olmuştur; ama henüz kendi başına bir sınıf değildir. Yalnız birkaç bölümünü belirttiğimiz mücadele içinde bu kütle birleşir ve kendini kendi başına bir sınıf haline getirir. Fakat sınıflar arasındaki mücadele siyasal bir mücadeledir.

Burjuvazide iki aşama ayırdedilebilir: feodal düzen ve mutlak krallık altında bir sınıf haline geldiği aşama ve bir sınıf halini aldıktan sonra toplumu burjuva toplumuna dönüştürmek için fedaalizm ve krallığı devirdiği aşama. Bu aşamalardan birincisi en uzun olanıydı ve en büyük çabaları gerektirdi. Burjuvazi de feodal lordlara karşı yöneltilmiş kısmi birleşmelerle işe başladı.

Burjuvazinin, Commune'den başlayıp bir sınıf halinde kuruluşuna kadar içinden geçtiği tarih aşamaları tespit etmek için bir çok araştırmalar yapılmıştır. Fakat proleterlerin gözlerimizin önünde bir sınıf halinde örgütlenmek üzere yaptıkları grevleri, birleşmeleri ve izledikleri başka yolları açıkça anlamak söz konusu olduğunda bazıları gerçek bir korkuya kapılmakta, başka bazıları ise çok *fantazi* bir küçümsemeye bakmaktadırlar.

Orta sınıfın aşağı tabakaları —küçük tüccarlar, esnaf, genel olarak artık çalışmayan yaşlı ticaret adamları, el sanatçıları ve köylüler— yavaş, yavaş proletarya içine gömülmektedir. Bunun nedeni, kısmen küçük sermayenin modern sanayinin ölçülerine yetmemesi ve büyük sermayedarlarla rekabette tutulması; kısmen de bu tabakaların karşısında değerlerini yitirmesidir. Böylece proletarya içinde her sınıftan kimse vardır.

CM (1848) MEGA I/6, s. 533.

Küçük-çiftçi köylüler çok geniş bir kütle teşkil eder ve benzer şartlar içinde yaşarlar, ama birbirleriyle çok yönlü ilişkilere girmezler. Üretim biçimleri onları birbirleriyle kaşılıklı ilişki içine sokacak yerde, birbirinden ayırmaktadır... Milyonlarca aile, hayat biçimlerini çıkarlarını ve kültürlerini başka sınıf ailelerinden ayıran ve onları düşmanca karşı karşıya getiren ekonomik şartlar altında yaşadıkları ölçüde bir sınıf teşkil ederler. Bu küçük-çiftçi köylüler birbirlerine yalnızca yersel bir bağlarla bağlı bulunduğu ve çıkarlarının aynılığı onlar arasında hiçbir ortaklık, ulusal bağ ve siyasal örgütlenme doğurmadığı ölçüde, bir sınıf teşkil etmezler.

18 th Brumaire (1852).

Makinelerin hemen doğurduğu sonuç artı-değeri ve bunu içinde taşıyan üretim miktarını çoğaltmaktır. Ve kapitalistlerle onlara bağlı olanların tüketimleri arttığı gibi, bu toplumsal tabakalar sayıca da artmaktadırlar. Artan servetleri ve yaşamak için zorunlu olan şeyleri üretmek için gerekli olan işçi sayısındaki nisbi azalma, hem yeni ve lüks ihtiyaç hem de bu ihtiyaçları karşılayacak yeni araçların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Son olarak modern sanayinin olağanüstü üretim gücü ve bununla birlikte işgücünün başka bütün üretim alanlarında daha geniş ve daha yoğun bir şekilde sömürülmesi, işçi sınıfını gittikçe daha geniş bir kısmının verimsiz bir şekilde kullanılmasına ve eski ev kölelerinin, erkek, kadın uşaklar ve hizmetçiler vs. şeklinde «hizmetçi sınıfı» adı altında yeniden ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

1861 sayımına göre İngiltere ve Gallerin nüfusu 20.066.224 dü; bunun 9.766.259 u erkek, 10.289.965 i kadındı. Bu nüfustan çalışmayacak kadar yaşlı veya genç olanların çalışmayan bütün kadınları, gençleri ve çocukları, resmi memurlar, din adamları, hukukçular, askerler, vs. gibi «ideolojik» sınıfları, kira, faiz vs. biçimleri altında başkalarının emeğini tüketmekten başka bir emekleri ol-

mıyanların hepsini, ve nihayet dilencileri, serserileri ve suçluları çıkaracak olursak, yuvarlak rakam olarak her iki cinsten ve her yaştan 8 milyon kişi kalmakta, bu rakam herhangi bir şekilde sanayi, ticaret veya maliye alanlarında çalışan her sermayedarı ihtiva etmektedir...

Dokuma fabrikaları ve madenlerde çalışan işçilerin hepsi 1.208.442 kişidir; dokuma fabrikaları ve metal sanayiinde çalışan işçilerin hepsi 1.039.605 kişidir; her iki grup da modern ev kölelerinden daha az sayıdadır. Kapitalist makine kullanımının ne muhteşem sonucu!

Capital I (1867) VA I, ss. 468-70

Kapitalizmin iktisadi savunucuları, zengin olmıyan, fakat güçlü, karakteri sağlam, yetenekli ve işbilir bir insanın bir kapitalist olabilmesi durumunu büyük hayranlıkla karşılıyorlar, çünkü her bireyin ticari değeri, kapitalist üretim biçimi altında aşağı yukarı doğru bir şekilde takdir edilmektedir. Her ne kadar bu durum, hiç hoş gitmiyecek sayıda yeni servet askerlerini durmadan sahaya çekmekte ve onları mevcut bireysel kapitalistlerle rekabete sokmakta ise de, öte yandan bizzat sermayenin hâkimiyetini de sağlamlaştırmakta, dayanağını genişletmekte ve kendisine toplumun aşağı tabakalarından durmadan yeni güçler kazanmasını sağlamaktadır. Bunun gibi Orta Çağlarda Katolik kilisenin, sınıfına, doğduğu aileye veya zenginliğine bakmadan halk arasında en iyi beyinleri kendi hiyerarşisi içinde toplaması da din adamlarının hâkimiyetini ve halkında bağımlılığını sağlamlaştırmanın başta gelen yollarından biriydi. Egemen bir sınıf, bağımlı sınıfların en yetenekli kişilerini arasına alabildiği ölçüde, egemen durumu daha sağlam ve tehlikeli olur.

Capital III VA III/2, ss. 648-9.

(Ricardo'nun) söylemediği unuttuğu şey, bir yandan işçilerin, öte yandan da sermayedarlarla toprak sahiplerinin arasında yer alan orta sınıfların mensuplarının durmadan artmakta olmasıdır. Bu orta sınıflar bütün ağırlıklarıyla işçi sınıfının üzerinde durmakta ve aynı zamanda yukarı sınıfın toplumsal güvenliğini ve iktidarını arttırmaktadırlar.

TM II/2, s. 368.

1846 ya kadar Toriler, Eski İngiltere'nin geleneklerinin koruyucuları olarak geçinirlerdi. İngiliz Anayasasına dünyanın sekizinci harikasıymış gibi bağlı oldukları, *laudatores temporis acti* (geçmiş sevenler) oldukları, tahta, Yüksek Kiliseye ve İngiliz tebasının

ayrıcalıkları ve özgürlüklerine sevgiyle bağlı buldukları sanılırdı. Felâketi 1846 yılında Mısır Kanunlarının kaldırılması ve bunun karşısında Teorilerin yüksek sesli şikâyetleri, onların toprak kirasından başka hiçbir şeye bağlı olmadığını isbatladı ve aynı zamanda Eski İngiltere'nin siyasal ve dinsel kanunlarına bağlılıklarının gizli nedenini de açığa çıkarmış oldu. Bu kurumlar en iyi kurumlardı, çünkü bunlar yardımıyla *geniş toprak sahipleri* —çıkarı topraktan olanlar— İngiltere'yi bugüne kadar yönettiler ve bugün bile yönetimlerini sürdürmeye çalışıyorlar. 1846 yılı, Tory sınıfının o zamana kadar saklandığı, geleneksel olarak saygı gören aslan inini aşağı etmiştir. 1846 yılı Torileri *Himayecilere* dönüştürdü. Tory kutsal bir addi, Himayeci ise dünyevi bir ad; Tory siyasal savaş parolasıydı, Himayeci ise bir ekonomik şikâyet Tory bir düşünce, bir ilke sanılıyordu; himayeci ise bir çıkarı anlatıyor. Neyin himayecisi? Kendi gelirlerinin, sahip oldukları toprakların kirasının. Demek ki Toriler son çözümlemede, öbürleri kadar burjuvadırlar; çünkü kendi kesesinin himayecisi olmıyan Burjuva nerede vardır? Başka burjuvalardan farkları, toprak kirası ile ticari ve sinai kâr arasındaki farklar gibidir. Toprak kirası tutucu kâr ise ilericidir; toprak kirası ulusal, kâr ise kozmopolitiktir; toprak kirası Devlet Kilisesine inanır, kâr ise doğuştan dinsizdir. 1846 da Mısır Kanunlarının kaldırılması, yalnızca zaten tamamlanmış olan bir olguyu, İngiliz sivil toplumunun öğeleri arasında çoktanberi süre gelen bir değişmeyi tanımış oldu: bu değişme, toprak çıkarının, paralı çıkarı, mülkiyetin ticarete, tarımın imalât sanayiine ve köyün şehre bağımlı hale gelmesiydi. İngiltere'de köy nüfusu şehir nüfusunun üçte biri olduğuna göre bu olgudan şüphe edilebilir mi? Torilerin iktidarının ana temeli toprak kirasıydı. Toprak kirasını düzenliyen şey yiyecek fiatlarıdır. Yani Mısır kanunları yiyecek fiatlarını suni olarak yüksek tutuyordu. Bu kanunların kaldırılması yiyecek fiatlarını düşürdü, kiranın azalmasıyla birlikte, Torilerin siyasal güçlerinin gerçek dayanağı yıkılmış oldu.

Öyleyse şimdi ne yapmağa çalışıyorlar? Artık toplumsal dayanağı bulunmıyan bir siyasal gücü devam ettirmek. Bu nasıl başarılabilir? En azından bir *karşı-devrimle*, yani Devletin Topluma karşı tepki göstermesiyle. Tarım nüfusu şehirli nüfusun üçte birine düştüğü andan itibaren mahkûm edilmiş olan kurumları ve siyasal iktidarı güç yoluyla ayakta tutmağa çabalyorlar. Böyle bir girişim zorunlu olarak onların yıkılmasıyla son bulacaktır: bu girişim İngiltere'nin toplumsal gelişimini çabuklaştıracak ve daha şiddetli kılacaktır; bir bunalıma yol açacaktır.

Toriler askerlerini çiftçiler arasından seçmektedirler. Bu çiftçiler ya toprak ağalarını kendi doğal üstleri gibi işlemek alışkanlığını yitirmiyen ya ekonomik bakımdan onlara bağlı olan, ya da çiftçinin çıkarıyla toprak sahibinin çıkarının, borçluyla tefecinin ortak çıkarlarından daha benzer olmadığını henüz görmüyen kimselerdir. Bunları sömürge çıkarları, Gemicilik çıkarları, Devlet Kilisesi Partisi, kısaca modern imalât sanayinin kaçınılmaz sonuçlarına ve bu sanayinin hazırladığı toplumsal devrime karşı kendi çıkarlarını korumak isteyen bütün unsurlar izlemekte ve desteklemektedir.

Torilerin karşısında, onların geleneksel düşmanları olan Whig'ler vardır. Whig'ler, Amerikan Whig'eri ile isim benzerliği dışında hiçbir ortak yanı olmayan bir partidir.

Doğal siyasal tarih içinde İngiliz Whig'leri ..... sınıfın bütün türleri gibi, kolaylıkla varolan, fakat tasvir edilmesi güç bir tür teşkil ederler. Onları karşıtlarının adıyla, iktidarda olmayan Toriler diye mi adlandıralım? Yoksa, kıta Avrupası yazarlarının çok hoşlandıkları üzere, bazı popüler ilkelerin temsilcileri mi sayalım? İkinci durumda, Whig'lerin tarihçisi Bay Coke'un karşılaştığı güçlüğü biz de uğrarız. Gerçekten *Partilerin Tarihi* adlı eserinde Bay Coke, Whig partisini meydana getiren şeyin birçok «liberal, ahlâki, ve aydınlık» ilkeler olduğunu fakat yüzelli yıllık tarihi boyunca ne zaman iktidara gelse bu partinin söz konusu ilkeleri uygulamasına engel olduğunu ve bunu üzüntüyle karşılamak gerektiğini büyük bir saflıkla itiraf etmektedir. Demek ki, bizzat kendi tarihçilerinin itirafına göre Whig'ler gerçekte ileri sürdükleri «liberal ve aydınlık ilkeler»den oldukça farklı bir şeyi temsil etmektedirler. Yani Whigler de, Londra Belediye Başkanının huzuruna getirilen ve İtidal Mezhebinin temsilcisi olduğunu, ama şu veya bu tesadüf yüzünden her Pazar günü sarhoş olduğunu söyleyen sarhoşla aynı durumdadırlar.

Fakat onların ilkelerini boş verelim; tarihi bir olgu olarak ne olduklarını tesbit etsek daha iyi ederiz; vaktiyle neye inandıklarını ve şimdi kendi karakterleri hakkında başkalarının neye inanmalarını istediklerini değil, ne yaptıklarını tesbit edelim.

Toriler gibi Whigler de Büyük Britanya'da büyük toprak sahiplerinin bir kesimini teşkil ederler. Hatta İngiliz toprak sahiplerinin en eski, en zengin ve en dar görüşlü kesimi Whig Partisinin tam çekirdeğini teşkil etmektedir.

Öyleyse onları Torilerden ayıran nedir? Whigler Burjuvazinin,

yani sınıai ve ticari orta sınıfın *aristokratik temsilcileridir*. Burjuvazinin hükümet tekeli ve resmi mevkilerin tamamını kendilerine, yani bir aristokratik aileler oligarşisine bırakması şartıyla, orta sınıfa, toplumsal ve siyasal gelişme süreci içinde *kaçınılmaz ve geçiktirilmez* hale geldiklerini gösteren bütün tavizleri vermekte ve bunları elde etmesi için ona yardım etmektedir. Ne fazla, ne eksik. Ve böylece kaçınılmaz tedbirler her alındıkça, bunlar böylece tarihi gelişimin sonuna ulaşıldığını, bütün toplumsal hareketin nihai amacını gerçekleştirdiğini yüksek sesle ilân etmekte ve «her şeyin bir sonu olduğu görüşüne sarılmaktadırlar». Torilerden daha büyük bir kolaylıkla kira gelirlerindeki bir azalışa dayanabilirler, çünkü kendilerini Britanya İmparatorluğunun gökten inen çiftçileri saymaktadırlar. Hükümet tekeli aile mülkleriymiş gibi ellerinde tuttukları sürece Mısır Kanunlarının sağladığı tekelden vazgeçebilirler. 1681 «muhteşem devrimi»nden sonra her zaman Whiger esas itibariyle Fransız devrimi ve onu takip eden tepkilerine yer ettiler. İngiliz tarihinin bu dönemini hatırlıyan herkes, Whig'li olmanın, aile oligarşilerini devam ettirmekten başka hiçbir belirtisini bulamazlar. Bunun yanında zaman zaman temsil ettikleri çıkarlar ve ilkeler, Whiglere ait değildir; sınıai ve ticari sınıfın, yani Burjuvazinin gelişmesi bunları ona zorla kabul ettirmiştir. 1688 den sonra Whigleri Banka sahipleriyle birleşmiş buluyoruz; 1846 da da Fabrika sahipleriyle birleşmiş oldukları gibi. Whigler 1864 Serbest Ticaret Kanununun ne kadar az uyguladılarsa, 1831 Reform kanununu da o kadar az uyguladılar. Her iki Reform hareketi, yani siyasal ve ticari reform hareketleri, Burjuvazinin hareketleriydi. Bu hareketlerin herhangi biri karşı-konulmaz bir olgunluğa ulaşır ulaşmaz; aynı zamanda da Torileri iktidardan uzaklaştırmanın en güvenilir aracı haline gelir gelmez, Whigler harekete geçtiler, Hükümetin yönetimini elde ettikleri ve hükümetteki yerlerini sağlamlaştırdılar. 1831 e gelinceye kadar, reformun siyasal kesimini, orta sınıfı tamamiyle hoşnutsuz kılmak için ne gerekiyorsa o ölçüde genişlettiler; 1846 dan sonra serbest ticaret tedbirlerini, toprak sahibi aristokrasiye ait ayrıcalıkların mümkün olan en geniş kısmını korumayı sağlayacak kadar sınırlı tuttular. Her seferinde, hareketin ilerlemesini önlemek ve aynı zamanda kendi mevkilerini korumak için hareketi ellerinde tuttular.

Toprak sahibi aristokrasi bağımsız bir güç olarak mevkiini koruyamayacak, hükümeti elde tutmak için bağımsız bir parti olarak mücadele edemeyecek duruma geldikleri ândan itibaren kısacası Torilerin kesin olarak devrildikleri ândan itibaren, İngiliz ta-

rihinde Whigler için de herhangi bir yer kalmıyacağı açıktır. Aristokrasi bir defa yıkıldıktan sonra, burjuvazinin bu aristokrasiye karşı aristokratça usullerle temsil edilmesinde ne fayda olabilir?

Orta çağlarda Alman İmparatorlarının daha henüz ortaya çıkmakta olan şehirleri çevredeki asillere karşı korumaları için İmparatorluk Valilerine, «Advocati» lere verdikleri, bilinen bir husustur. Şehirler de, artan nüfus ve servetleri sayesinde asillere karşı direnebilecek kadar güç ve bağımsızlık kazanır kazanmaz asil Valileri, yani *advocati*'yi kovmuştur.

Whigler İngiliz Orta Sınıfının *advocatis*dirler ve Torilerin toprak tekelleri yıkılır yıkılmaz, bunların da hükümet tekelleri yıkılacaktır. Orta sınıf bağımsız gücünü geliştirdiği ölçüde bunlarda bir parti olmaktan çıkıp bir zümre haline gelmişlerdir.

İngiliz Whiglerinin karakterinin ne kadar tatsız ve tutarsız bir karmaşık halini alacağı açıktı: aynı zamanda Maltusça olan Feodaller, feodal ön-yargılara sahip tefeciler, şeref dayanağı olmayan aristokratlar, sinai faaliyetleri olmayan Burjuvalar, ilerici sözler söyleyen «nihai» lik taraftarları, mutaassıp biçimde tutuculuk taraftarı ilericiler, çok küçük reformlardan yana olan satıcılar, aile üyelerini kayırma taraftarları, Büyük Suistimal Ustaları, din sahtekârları siyaset Tartuffe'leri. İngiliz halkının büyük kısmı makul bir estetik sağ-duyuya sahiptir. Karmaşık ve belirsiz olan her şeye, bats'a ve Russelites'lara karşı içgüdüsel bir nefret beslerler. Sonra Torilerle İngiliz halkının büyük çoğunluğu, şehir ve köy proletaryası ortaklaşa olarak «tefeci»ye karşı nefret beslemektedirler. Burjuvaziyle ortak yanı da aristokratlara karşı duyduğu nefrettir. Whiglerde nefret ettiği şey aristokratlar ve Burjuvalar, baskıcı toprak ağaları ve kendisini sömüren para-ağalarıdır. Yine Whiglerde nefret ettiği şey İngiltere'yi yüzyıldan fazla bir süreden beri yöneten ve halkı kendi işlerini yönetmekten alıkoyan oligarşidir.

Peelite'ler (liberaller ve tutucular) parti değildirler; yalnızca bir parti adamının, yani ölen Sir Robert Peel'in *hatırasıdır*. Fakat İngilizler mersiyyeden başka herhangi bir nedenle bir hatırayı yaşatmıyacak kadar ruhsuz insanlardır. Fakat halk Sir R. Peel'in eski taraftarlarıdır ve hangi partiye bağlanacakları konusunda henüz bir sonuca varmış değildirler. Böyle küçük bir grubun, Peelite'lerin bağımsız bir güç teşkil etmeleri için yeterli bir araç olmadığı açıktır.

Toriler, Whigler, Peelite'ler -gerçekte buraya kadar sözünü ettiğimiz bütün partiler- aşağı yukarı geçmişe ait iseler de, Özgür Ticaretçiler (Manchester Okulu mensupları, parlamento ve Maliye Reformcuları) *modern İngiliz toplumunun resmi temsilcileridir*, yani dünya piyasasına hâkim olan İngiltere'nin temsilcileri. Kendine güvenmiyen Burjuvazinin partisini, toplumsal gücünü aynı zamanda siyasal güç haline getirmeğe ve feodal toplumun son kibirli kalıntılarını ortadan kaldırmaya çabalıyan sanayi sermayesinin partisini temsil etmektedirler. Bu parti İngiliz Burjuvazisinin en aktif ve en enerjik kesimi olan *imalâtçılar* tarafından yönetilmektedir. İstedikleri şey, Burjuvazinin tam ve açık üstünlüğüdür; genel olarak toplumun modern burjuva üretimi kanunlarına, bu üretimin yöneticileri olan insanların emrine tâbi kılınmasıdır. Serbest Ticaret Deyimiyle, sermayenin bütün siyasal, ulusal ve dinsel engellerden kurtulmuş, zincirleri çözülmüş bir şekilde hareket edebilmesini anlatmak istiyorlar. Toprak satılabilir bir mal olması, toprağın işletilmesi de yürürlükteki ticaret kanunlarına göre cereyan etmelidir. Nasıl iplik ve bez imâl edenler varsa, yiyecek maddeleri imâl edenler de bulunacaktır. Kısacası hiçbir siyasal, ya da toplumsal kayıtlama, düzenleme ve tekele, «siyasal ekonominin ebedi yasalarından», yani sermayenin üretme ve dağıtma şartlarından doğmadıkça, müsamaha edilemez. Bu partinin, toplumsal gelişmenin modası geçmiş, çağını doldurmuş bir aşamasının ürünleri olan eski İngiliz kurumlarına karşı mücadelesi şu parolada özetlenmektedir: Elinizden geldiği kadar ucuza üretin, ve bütün sahte üretim masraflarını (yani üretimdeki bütün gereksiz, faydasız masrafları) hesaba katarak satın. Bu parola yalnız özel bireylere değil, fakat esas itibariyle *bütün ulusa* hitap etmektedir.

Barbar haşmeti, sarayı, sivil listesi ve ..... ile kraliyet bütün bunlar gereksiz üretim masraflarından başka neye ait olabilir ki? Ulus kraliyet olmadan da üretim ve değişim yapabilir; taht olmaz olsun. Ya asiller, yani Lordlar Kamarası denilen sinekûrlar? Bunlarda gereksiz üretim masrafları. Geniş devamlı ordu? o da gereksiz üretim masrafı. Zenginlikleri, yağmacılığı veya dilenciliği ile Devlet Kilisesi? Hep gereksiz üretim masrafları. Bırakalım papazlar birbirleriyle senbestçe rekabet etsin ve herkes onlara kendi isteğiyle para versin. İngiliz Hukukunun bütün gelişigüzel rutini ve Court of Chancery'si? gereksiz üretim masrafları. Ulusal savaşlar? gereksiz üretim masrafları. Oysa İngiltere yabancı ulusları, onlarla barış içinde yaşadığında, daha ucuza sömürebilir.

Gördüğünüz gibi İngiliz Burjuvazisinin bu şampiyonları, Manchester Okulunun mensupları Eski İngilterenin her kurumunu ne kadar yararsızca o kadar da pahalı olan ve ulusun en yüksek üretimi en düşük maliyetle gerçekleştirmesini ve ürettikleri özgürlük içinde değişmesini engellemekten başka hiçbir amaca hizmet etmiyen bir makine parçasının ışığında görmektedirler. Zorunlu olarak son sözleri *Burjuva Cumhuriyeti*'dir. Bu düzen içinde hayatın her alanına serbest rekabet hâkimdir; yalnız Burjuvazinin ticaretini ve ortak sınıf çıkarlarını içerde ve dışarda korumak için gereken minimum ölçüde bir hükümete yer vardır; ve bu minimum ölçüdeki hükümet mümkün olduğu kadar ılımlı ve mümkün olduğu kadar ekonomik açıdan örgütlenmiştir. Böyle bir parti başka ülkelerde *demokratik* diye adlandırılırdı. Fakat zorunlu olarak devrimcidir ve Eski İngiltere'nin aristokratik bir ülke olarak tamamiyle yok olması, az-çok bilinçli bir şekilde izlediği sonuçtur. Ancak onun en yakın hedefi, böyle bir devrim için zorunlu olan yasama gücünü kendi eline geçirecek bir Parlamento reformunu gerçekleştirmektir.

Fakat İngiliz Burjuvası heyecanlı Fransızlara benzemez. Bir Parlamento reformu yapmak istediklerinde bir Şubat Devrimi yapmazlar. Tam tersine. 1846 da Mısır Kanunlarının kaldırılmasıyla toprak sahibi aristokrasiye karşı büyük bir zafer kazandılar ve bu zaferin maddi kazançlarını toplamakla yetinerek onun zorunlu siyasal ve ekonomik sonuçlarını çıkarmayı ihmal ettiler. Böylece de Whiglerin, atalarından kalma hükümet tekeliyi yeniden kurabilmelerine imkân verdiler. 1846 dan 1852 ye kadar savaş parolarıyla kendilerini devamlı olarak gülünç duruma soktular. Geniş ilkeler ve pratik (bunu *küçük* diye okuyunuz) tedbirler. Ve bütün bunlar niçin? Çünkü her şiddetli harekette *işçi sınıfına* başvurmak zorundadırlar. Aristokrasi onların ortadan kalkmakta olan karşıtları ise, işçi sınıfı da ortaya çıkmakta olan ve geleceğin sahibi olan düşman, gerçekten önemli tavizlerle güçlendirmektense, ortadan kalkmakta olan karşıtlarıyla uzlaştırmayı tercih ederler. Bundan dolayı aristokrasiyle her türlü kuvvet çatışmasından kaçınmaya çabalarlar; fakat tarihi zorunluluklara ve Toriler onları bu yola itmektir. Görevlerini yerine getirmekten, yani Eski İngiltere'yi, Geçmişin İngiltere'sini paramparça etmekten kaçamazlar; siyasal hakimiyet ile ekonomik üstünlüğün aynı ellerde birleştiği, dolayısıyla sermayeye karşı mücadelenin artık mevcut hükümete karşı mücadeleden ayrı olmadığı andan itibaren *İngiltere'nin toplumsal devrimi* başlamış olacaktır.

Şimdi de İngiliz işçi sınıfının siyasal bakımdan aktif, kesimi olan *Chartist*'lere (x) geliyoruz. Uğrunda mücadele ettikleri Charter'ın altı esası, yalnızca *Genel Oy Hakkının* ve bu hakkın işçi sınıfı bakımından bir anlam taşıması için gerekli olan gizli oy, seçilecek üyelere ücret ödenmesi ve yıllık genel seçimler gibi şartları istemektedir. Fakat proleteryanın nüfusun büyük çoğunluğunu teşkil ettiği, uzun, fakat yer altında kalmış bir iç tarımsal kasabalarında ile artık köylüler değil, yalnız toprak sahipleri, sınaî sermayedarlar (çiftçiler) ve ücretli işçilerin bulunduğu İngiltere'de, Genel Oy Hakkı işçi sınıfı için siyasal iktidara eşittir. Bundan dolayı İngiltere'de Genel Oy Hakkının uygulanması, Kara Avrupasında sosyalist sayılan her tedbirden çok daha sosyalist bir tedbirdir.

Bunun buradaki kaçınılmaz sonucu, *işçi sınıfının siyasal üstünlüğüdür.*

'The Chartists' NYDT 25 August 1852.

Bugüne kadar gelmiş geçmiş bütün toplumların tarihi sınıf kavgalarının tarihidir. Özgür insan ve köle, asilzade ve avam, lord ve serf, lonca ustası ve kalfa, bir kelimeyle ezen ve ezilen, sürekli olarak birbirlerine karşı olmuşlar; bazan gizli, bazan açık, fakat aralıksız bir şekilde birbirleriyle savaşmışlar ve bu savaş her seferinde ya genel olarak toplumun devrimsel bir şekilde yeniden kurulmasıyla, ya da savaşan sınıfların tümünün yıkılmasıyla son bulmuştur.

Tarihin ilk çağlarında hemen her yerde toplumun karmaşık bir şekilde türlü sıralara, çok katlı toplumsal mevki derecelenmelerine göre düzenlendiğini görüyoruz. Eski Roma'da asiller, şövalyeler, avam ve köleler vardır; Orta Çağlarda feodal beyler, vasallar, lonca ustaları, kalfalar çıraklar, serfler; bu sınıfların hemen hepsinde de ikincil derecelenmeler bulunmaktadır.

Feodal toplumun yıkıntılarından filizlenen modern burjuva toplumu da sınıf çelişkilerini ortadan kaldıramamıştır. Sadece eskilerin yerine yeni sınıflar, yeni baskı şartları ve yeni mücadele biçimleri getirmiştir.

Bununla beraber çağımız, yani burjuvazinin çağı şu ayrı özelliğe sahiptir: sınıf çelişkilerini basitleştirmiştir. Bir bütün olarak toplum, gittikçe daha çok iki büyük düşman kamp, doğrudan doğ-

(*) İngiltere'de 19. yüzyılda genel oy hakkı için mücadele eden partinin üyeleri. (Çevirenin notu).

ruya birbirinin karşısında bulunan iki büyük sınıf arasında parçalanmaktadır : burjuvazi ve proletarya.

CM (1848) MEGA I/6, ss. 525-6.

Herr Heinzen (1) «Siyasetle toplumsal şartlar» ve sınıf ilişkileriyle Devlet gücü arasındaki bağlar konusunda böylesine derin açıklamalarda bulunduktan sonra muzaffer bir eda ile şöyle haykırıyor: «İnsanlardan yalnız sınıf açısından söz eden ve bir mesleği öbürü aleyhine kışkırtan «kominist dar-görüşçülük» hakkındaki devrimci programda suçlu değilim. «İnsanlığı» her zaman «sınıf»ın veya «kese zenginliğinin» belirlemeyeceği olasılığını açık bırakmışımdır.»

«Basit» sağ-duyu sınıf farklarını bir insanın kesesinin zenginliğine, sınıf çatışmasını da meslekler arasındaki bir kavgaya dönüştürmektedir. Bir insanın kesesinin zenginliği, aynı sınıftan iki kişinin birbiriyle çatışmasına yol açabilecek, tamamıyla nicesel farktır. Orta çağlarda loncaların «meslek farkları temeli üzerinde» birbirleriyle çatıştıkları bilinen bir husustur. Fakat modern sınıf farklarının hiç bir şekilde meslek farklarına dayalı olmadığı, tersine işbölümünün aynı sınıf içinde çok değişik meslekler doğurduğu da bilinen bir husustur.

Bazı bireylerin tavırlarının «her zaman» mensup oldukları sınıftan etkilenmemekte olması oldukça «mümkün»dür; fakat bunun sınıf kavgası üzerine etkisi, birkaç asilin halka katılmasının Fransız Devrimi üzerindeki etkisi kadar küçüktür.....

Bunula birlikte eğer Herr Heinzen, kendi iradelerinden bağımsız ekonomik şartlar üzerinde kurulu olan ve bu şartların bir sonucu olarak bir maddi çatışma ilişkisi içine kurulmuş bulunan sınıfların tümünün, bütün insanlarda doğuştan var olan «insanlık» niteliği sayesinde, gerçek ilişkilerinden kopabileceklerine inanıyorsa, bir prensin kendisini «prenslığın» üstüne, «prenslük esleğinin» üstüne, bu «insanlık» niteliği sayesinde yükseltmesi çok kolay olmalıdır....

Nitekim Herr Heinzen Almanları prensler ve teb'a diye ikiye ayırmaktadır..... «Dar görüşlü» komünistler ise yalnız prensle teb'a arasındaki siyasal ayırımı değil, fakat sınıflar arasındaki toplumsal ayırımı da görmektedirler.....

(1) Karl Heinzen (1809 - 80) radikal bir gazeteci ve **Die preussische Bürokratie**'nin yazarı. (Darmstadt, 1845).

Temmuz Devriminden kısa zaman sonra zaferi kazanan burjuvazinin, Eylül kanunlarında, muhtemelen yine «insanlık» nedenleriyle, sınıfları birbirine karşı kışkırtmayı suç saydığı hapis ve para cezalarıyla cezalandırdığı bilinen bir husustur. İngiliz burjuva gazetelerinin de Chartist önderleri ve yazarları suçlamak için, bir sınıfı öbürü aleyhine kışkırttıklarını söylemekten daha iyi bir yol bulamadığı aynı derecede bilinen bir husustur. Bir sınıfı öbürü aleyhine kışkırttıkları nedeniyle Alman yazarlarının kalelere kapatıldıkları bile bilinmektedir.

Bu durumda Herr Heinzen, Fransız Eylül kanunlarının, İngiliz burjuva gazetelerinin ve Alman ceza kanununun diliyle konuşmakta değil midir?

MK (1847) MEGA I/6, ss. 316-18.